

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
факультет іноземних мов

Затверджено

на засіданні кафедри німецької філології
факультету іноземних мов
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 12 від 23 червня 2023 р.)

В. о. завідувача кафедри
доц. Петрашук Н.Є.

Силабус освітньої компоненти
ПОХОДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ:
ВИБРАНІ АСПЕКТИ

що викладається в межах

ОПП «Німецька та англійська мови і літератури
(переклад включно)»
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності **035 Філологія**
за спеціалізацією **035.043 Германські мови та літератури**
(переклад включно), перша – німецька

Львів – 2023

Силабус курсу «Походження лексичного складу німецької мови: вибрані аспекти»

2023/2024 навчального року

Назва курсу	Походження лексичного складу німецької мови: вибрані аспекти
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет іноземних мов, кафедра німецької філології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Спеціалізація 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ КУРСУ

Прізвище, ім'я, по батькові	Захаров Юрій Миколайович
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук
Вчене звання	—
Посада	доцент кафедри німецької філології Львівського національного університету імені І. Франка
Місце роботи	Львівський національний університет імені І. Франка, кафедра німецької філології
Електронна адреса	Yuriy.Zakharov@lnu.edu.ua
Сторінка викладача	http://lingua.lnu.edu.ua/employee/zaharov-yurij-mykolajovych

КОНСУЛЬТАЦІЇ

Час	За домовленістю
Місце	Львівський національний університет імені І. Франка, кафедра німецької філології (м. Львів, вул. Університетська, 1, каб. 427)

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Сторінка курсу	http://lingua.lnu.edu.ua/course/
Анотація курсу	Курс «Походження лексичного складу німецької мови: вибрані аспекти» є вибірковою дисципліною зі спеціальності 035 Філологія для освітньої програми ОС «магістр», яка викладається в 1 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

	<p>У межах курсу розглядаються пласти та етапи розвитку словникового складу німецької мови, починаючи від прагерманських часів та з урахуванням нових наукових теорій щодо етимології лексем німецької мови дискусійного походження.</p>
<p>-Мета та цілі курсу</p>	<p>Мета курсу – аналіз етапів розвитку словникового складу німецької мови, починаючи від прагерманських часів та з урахуванням нових наукових теорій щодо етимології лексем німецької мови.</p> <p>Завданнями курсу</p> <ul style="list-style-type: none"> - висвітлення походження та семантики лексичних одиниць на різних етапах розвитку німецької мови, - розуміння структури лексичного складу у його діахронічному становленні, - пояснення принципів реконструкції етимонів та роботи з етимологічними словниками, - розширення ерудиції в галузі історичної лексикології.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Задорожний Б.М. Порівняльна фонетика і морфологія готської мови / Б. М. Задорожний. – Львів : Вид. Львівського університету, 1960. – 297 с. 2. Левицький В.В. Основи германістики / В. В. Левицький. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 528 с. 3. Левицький В. В. Практикум до курсу “Вступ до германського мовознавства” / В. В. Левицький, С.В. Кійко. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 192 с. 4. Ernst P. Deutsche Sprachgeschichte. Eine Einführung in die diachrone Sprachwissenschaft des Deutschen / Peter Ernst. – Wien : WUV, 2006. – 254 S. 5. Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache / Friedrich Kluge. Bearb. von Elmar Seebold. – 25., durchges. u. erw. Aufl.. – Berlin ; Boston : de Gruyter, 2011. – 1021 S. 6. Krahe H. Germanische Sprachwissenschaft. Einleitung und Lautlehre / Hans Krahe. – Berlin : de Gruyter, 1960. – Bd. 1. – 147 S. 7. Schweikle G. Germanisch-deutsche Sprachgeschichte im Überblick / Günther Schweikle. – 5. Aufl. – Stuttgart ; Weimar : Metzler, 2002. – 283 S. 8. Seebold E. Etymologie. Eine Einführung am Beispiel der deutschen Sprache / Elmar Seebold. – 1981. 9. Stedje, Astrid. Deutsche Sprache gestern und heute: Einführung in die Sprachgeschichte und Sprachkunde / Astrid Stedje. – München : Fink, 1996. 10. Vennemann Th. Germania Semitica: ⁺<i>apal-</i> (OE <i>æðel-</i>, G <i>Adel</i>) 'nobility': With an appendix on Gk. “<i>Ἀτλας</i>“ / Theo Vennemann // Sprachwissenschaft. – Heidelberg : Carl Winter, 2001. – Bd. 26. – S. 189-204.

	<p>11. Vennemann Th. Grimm's Law and Loanwords / Theo Vennemann // Transactions of the Philological Society. – Oxford, MA. – Vol. 104:2, (2006), p. 129-166.</p> <p>12. Vennemann Th. <i>Phol, Balder</i>, and the birth of Germanic / Theo Vennemann // Etymologie, Entlehnungen und Entwicklungen: Festschrift für Jorma Koivulehto zum 70. Geburtstag / Irma Hyvärinen, Petri Kallio, and Jarmo Korhonen [eds.].– Helsinki : Société Néophilologique, 2004. – S. 439-457.</p> <p>13. Vennemann Th. Zur Entstehung des Germanischen / Theo Vennemann // Sprachwissenschaft. – Heidelberg : C. Winter, 2000. – Bd. 25, Heft 3. – S. 233-269.</p> <p style="text-align: center;"><i>Додаткова</i></p> <p>1. Krahe H. Indogermanische Sprachwissenschaft. Einleitung und Lautlehre / Hans Krahe. – Berlin : de Gruyter, 1966. – Bd.1. – 110 S.</p> <p>2. Mailhammer R. The Carthaginian North : Semitic influence on early Germanic. A linguistic and cultural study / Robert Mailhammer, Theo Vennemann. – Amsterdam/Philadelphia 2019 : John Benjamins Publishing Company. – 268 pp.</p> <p>3. Vennemann Th. Basken wie wir. Linguistisches und Genetisches zum europäischen Stammbaum / Theo Vennemann // Biologen heute : Mitteilungen des Verbandes Biologie, Biowissenschaften und Biomedizin in Deutschland. – München, 2007. – Vol. 5-6. – S. 6-11.</p> <p>4. Vennemann Th. Europa Vasconica - Europa Semitica / Theo Vennemann, Patrizia Noel Aziz Hanna [ed]. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2003. (Trends in Linguistics : Studies and Monographs, 138).</p> <p>5. Vennemann Th. Germania Semitica: <i>Biene</i> und <i>Imme</i>. Mit einem Anhang zu lat. <i>apis</i>. Theo Vennemann // Sprachwissenschaft. – Heidelberg : C. Winter, 1998. – Bd. 23, Heft 4. – S. 471-487.</p> <p>6. Vennemann Th. Languages in prehistoric Europe north of the Alps / Theo Vennemann // Languages in Prehistoric Europe / Alfred Bammesberger and Theo Vennemann [eds]. – Heidelberg : Carl Winter, 2003. – S. 319-332. (Indogermanische Bibliothek, Dritte Reihe).</p> <p style="text-align: center;"><i>Интернет-ресурси</i></p> <p>https://lmu-munich.academia.edu/TheoVennemann</p>
Тривалість курсу	Один семестр (1)
Обсяг курсу	<i>загальна кількість годин – 90 (кредитів ЄКТС – 3); аудиторні години – 32 (лекції – 16, практичні 16), 58 годин самостійної роботи.</i>
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти знатимуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> • етапи розвитку лексичного складу німецької мови;

	<ul style="list-style-type: none"> • принципи класифікації словникового складу за походженням та семантичними модифікаціями; • методи та проблеми етимологічної реконструкції; умітимуть: <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати розвиток форми та значення слів у різні епохи у взаємозв'язках з іншими мовами; • розрізняти лексичні одиниці та пласти за їхнім походженням; • працювати з етимологічними словниками.
Ключові слова	Історично-порівняльне мовознавство, лексичний склад, запозичення, еволюційний процес у мові, історична лексикологія, словотвір
Формат курсу	Очний
Теми	* СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль	Залік
Пререквізити	Дисципліна базується на знаннях, набутих студентами у межах курсів “Вступ до спеціальності”, “Лексикологія”, “Історія німецької мови”.
Форми організації навчання	Лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота.
Методи навчання	Пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу матеріалу.
Необхідне обладнання	Проектор і ноутбук.

ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти	<p>Підсумкове оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу «Походження лексичного складу німецької мови: вибрані аспекти» має форму заліку та враховує результати аудиторної роботи, самостійної роботи та 2 модульних (контрольних) робіт, які містять завдання до лекційного курсу, практичних занять та тем для самостійного опрацювання.</p> <p>Аудиторна робота – 30 балів (2x15) Індивідуальне завдання – 30 балів (2x15) Модульні контрольні роботи – 40 балів (2x20) Залік оформляється шляхом сумування одержаних студентом балів за усі види навчальної діяльності. Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p>
Критерії оцінювання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінювання аудиторної роботи (0 – 30 балів) студентів враховує якість засвоєння теоретичного матеріалу, висвітленого у лекціях відповідно до змістових модулів навчальної дисципліни. 2. Оцінювання самостійної роботи студентів (0-30) враховує якість підготовки студентами рефератів/презентацій до обраних тем.

	3. Оцінювання письмових модульних робіт (0-40 балів) враховує рівень сформованості знань та вмінь на проміжних етапах вивчення навчальної дисципліни.		
Політика виставлення балів	Крім перерахованих вище видів навчальної діяльності при підсумковому оцінюванні враховується також присутність на заняттях, запізнення, активність студента під час практичного заняття. Недопустимим є користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням. Також неприйнятним є списування, плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.		
Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS	Кількість балів	Оцінка ECTS	Відмітка про залік
	100 – 90	A	Зараховано
	89 – 81	B	Зараховано
	80 – 71	C	Зараховано
	70 – 61	D	Зараховано
	60 – 51	E	Зараховано
	50 і менше	F	не зараховано
Студентам на замітку	<p>Академічна доброчесність. Індивідуальні завдання студентів мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів є прикладом академічної недоброчесності. Виявлення її ознак в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Всі студенти повинні відвідувати усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Література, яка надається викладачем, використовується студентами виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Також вітається використання студентами іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>		
Опитування	Відгук на курс можна залишити на відповідній сторінці у системі деканат.		

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Закресліть правильну відповідь (лише одна відповідь є правильною).

1. Der Einfluss einer Superstrat-Sprache auf eine Substrat-Sprache macht sich hauptsächlich bemerkbar

- a) in der Lautstruktur
- b) in der Lexik
- c) in der Syntax
- d) in der Toponymie

2. Die anzunehmenden Einflüsse des Semitidischen auf das Vorgermanische waren

- a) superstratal
- b) substratal

3. Die germanischen starken Verben sind größtenteils

- a) unbekannter Herkunft
- b) indogermanischer Herkunft
- c) vaskonischer Herkunft

4. Bei dt. *lesen* liegt ein Fall von

- a) Lehnübertragung
- b) Lehnbedeutung
- c) Lehnübersetzung

vor.

СХЕМА КУРСУ

2023/2024 н.р., семестр 1

Тиждень /Дата	Тема, план, тези	Форма діяльності	Література	Завдання, год.	Термін виконання
	Змістовий модуль 1. Класифікація лексичного складу німецької мови за його походженням.				
1	Поняття етимону та принципи етимологічного дослідження слів. Етимологічні словники.	лекція	Основна: 2 , с. 29-30; 5 , с. XIII; 7 , с. 240-242.	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i> (2 год. лекція, 4 год. самост. робота)	протягом тижня
2	Успадкована іє. лексика в прагерманській мові. Германо-італійські, германо-кельтські, германо-балто-слов'янські та інші ізоглоси.	лекція	Основна: 1 , с. 14-20; 6 , с.13-24; 7 , с. 222-226.	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i> (2 год. лекція, 6 год. самост. робота)	протягом тижня
3	Етимологія вибраних німецьких іменників, прикметників та дієслів індоєвропейського походження.	практичне заняття	Основна: 3 , с. 100-178; 5; 7 , с. 223-226.	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i>	протягом тижня
	Змістовий модуль 2. Проблемні аспекти германського лексикону.				
4	Специфічно германська лексика та можливі джерела її запозичення. Теорія мовного контакту, поняття субстрату та суперстрату.	Лекція	Основна: 2 : с. 26; 7 , с. 226; 11; 13 ; Додаткова: 5 .	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i> (2 год. лекція, 6 год. самост. робота)	протягом тижня
5	Імовірні впливи васконських та семітських мов на виникнення германських лексичних та структурних особливостей. Інтерпретація німецької та західноєвропейської топоніміки та	Лекція	Основна: 11; 13 ; Додаткова: 2; 3 .	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i> (2 год. лекція, 12 год. самост. робота)	протягом тижня

	гідроніміки у світлі теорії Т.Феннеманна.				
6	Проблеми етимології германських слів, що не мають відповідників у індоєвропейських мовах.	практичне заняття	Основна: 11; 13; Додаткова: 2; 3.	Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.	протягом тижня
7	Європейська топоніміка та гідроніміка у світлі васконської теорії. Інтерпретація імен <i>Phol</i> та <i>Balder</i> у другому мерзобурзькому заклинанні у світлі семітської теорії.	практичне заняття	Основна: 12; Додаткова: 1, с. 40-46; 2; 3; 6.	Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.	протягом тижня
	Змістовий модуль 3. Розвиток лексичного складу німецької мови в історичний час.				
8	Запозичення в давньо-, середньо- та нововірхньонімецький періоди.	Лекція	Основна: 4, с. 83-84; 5, с. XX-XXI; 7, с. 228-234.	Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів. (2 год. лекція, 12 год. самот. робота)	протягом тижня
9	Діахронія семантичних процесів (розширення, звуження, поліпшення, погіршення значення та ін.). Народна етимологія.	Лекція	Основна: 2, с. 456-465; 5, с. XXIV; 7, с. 245-249.	Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів. (2 год. лекція, 6 год. самот. робота)	протягом тижня
10	Семантичні процеси у лексиці германських мов (розширення, звуження, поліпшення, погіршення значення та ін.). Народна етимологія	практичне заняття	Основна: 2, с. 456-465; 5, с. XXIV; 7, с. 245-249.	Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.	протягом тижня
11	Запозичення, повторні та зворотні запозичення у германській / німецькій мові.	практичне заняття	Основна: 4, с. 83-84; 5, с. XX-XXI; 7, с. 228-234.	Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.	протягом тижня
12	Внесок мовних товариств та окремих діячів у створення еквівалентів чужомовним словам. Збагачення словникового складу німецького мови	практичне заняття	Основна: 4; с. 163-172, с. 182-188, 220-221; 7, с. 228-238.	Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.	протягом тижня

	шляхом калькуючого перекладу та створення неологізмів. Пуризм, створення німецької термінології, відродження архаїчної лексики у новий час.				
	Змістовий модуль 4. Синхронічна організації лексичного складу сучасної німецької мови.				
13	Полісемія, омонімія, омофонія, омографія, тавтологія та історія їхнього виникнення.	лекція	Основна: 5 , с. XXIV; 7 , с. 249-252.	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i> (2 год. лекція, 6 год. самост. робота)	протягом тижня
14	Полісемія, омонімія, омофонія, омографія, тавтологія та історія їхнього виникнення.	практичне заняття	Основна: 5 , с. XXIV; 7 , с. 249-252.	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i>	протягом тижня
15	Виникнення синонімічних рядів та лексичних полів із стилістично та регіонально забарвлених лексем.	лекція	Основна: 7 , с. 238-240, с.252-253.	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i> (2 год. лекція, 6 год. самост. робота)	протягом тижня
16	Стилістична забарвленість лексем у різні епохи. Виникнення синонімів з різною конотацією.	практичне заняття	Основна: 7 , с. 238-240, с.252-253.	<i>Опрацювання теоретичної літератури, підготовка рефератів.</i>	протягом тижня